

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૫૦/૨૦૧૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક

સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન

વિરુદ્ધ

નરેશભાઈ ડાહ્યાભાઈ પટેલ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રીમતી કલ્પના કે. રાવલ (૧૦૪૬) માટે સુશ્રી દિલબર કોન્ટ્રાક્ટર

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી રાકેશ બી. શર્મા (૨૫૨૧)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ તરફે સુશ્રી જ્યોતિ ભટ્ટ, એડિશનલ

પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ ને રૂલની બજાવેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક

તારીખ: ૧૪/૦૭/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. અપીલકર્તા- મૂળ ફરિયાદીએ વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, કોર્ટ નં. ૬, અમદાવાદ (જે હવે પછી “ટ્રાયલ કોર્ટ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા ક્રિમિનલ કેસ નં. ૫૪૫/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૧૧ ના નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા અને હુકમ સામે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮(૪) હેઠળ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે, જેના દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટે સામાવાળા આરોપીને પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ (જે હવે પછી “સદર અધિનિયમ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૭ હેઠળના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે.

૨. હાલની અપીલ તરફ દોરી જતી હકીકતો એવી છે કે અપીલકર્તાએ તેમના પટાવાળા જયંતિભાઈ જી. સોલંકી સાથે તારીખ ૧૨.૦૬.૨૦૦૮ ના રોજ સામાવાળા નં. ૧ ની ચાંદખેડા ખાતે આવેલી ‘ઉમિયા કિરાણા એન્ડ પાર્લર’ નામની દુકાનની મુલાકાત લીધી હતી. અપીલકર્તાએ નમૂના લેવા સંબંધિત પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા પછી ૭૫૦ ગ્રામ સીંગતેલનો નમૂનો ખરીદ્યો હતો. નમૂનો એકત્ર કરવા માટે વપરાયેલા વાસણો સ્વચ્છ અને સૂકા હતા.

૨.૧ ત્યારબાદ, પૃથક્કરણ માટે નમૂનો અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના પબ્લિક એનાલિસ્ટને મોકલવામાં આવ્યો હતો. પબ્લિક એનાલિસ્ટે પ્રમાણિત કર્યું હતું કે સીલ અકબંધ હતા અને ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા અલગથી મોકલવામાં આવેલા નમૂના સીલની છાપ સાથે મેળ ખાતા હતા. સીંગતેલનો નમૂનો પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ ના પરિશિષ્ટ-બી ની આઈટમ એ.૧૭.૦૩ હેઠળ આવતો હોવાનું જણાયું હતું. તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૦૮ ના અહેવાલ દ્વારા, પબ્લિક એનાલિસ્ટે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે નમૂનો ભેળસેળયુક્ત હતો કારણ કે બી.આર. રીડિંગ અને બેલિયર ટેસ્ટ મૂલ્યો નિર્ધારિત લઘુત્તમ ધોરણ કરતાં ઓછા હતા.

૨.૨ જરૂરી મંજૂરી મેળવ્યા પછી, વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ક્રિમિનલ કેસ નં. ૫૪૫/૨૦૦૮ દાખલ કરીને સામાવાળા નં. ૧ વિરુદ્ધ પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટની કલમ ૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાની વિનંતી પર, પ્રતિરૂપ નમૂનો સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરી, મૈસૂર ખાતે પણ મોકલવામાં આવ્યો હતો. સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરીએ નમૂનો પૃથક્કરણ માટે યોગ્ય હોવાનું શોધી કાઢ્યું હતું, અને પ્રમાણિત કર્યું હતું કે કન્ટેનર અને બાહ્ય કવર પરના સીલ અકબંધ અને અખંડ હતા. તેના અહેવાલ મુજબ, સીંગતેલનો નમૂનો ભેળસેળયુક્ત હતો કારણ કે આયોડિન મૂલ્ય નિર્ધારિત લઘુત્તમ ધોરણ કરતાં ઓછું હતું, બેલિયર ટર્બિડિટી

ટેમ્પરેચર મૂલ્ય નિર્ધારિત મહત્તમ મર્યાદા કરતાં વધી ગયું હતું, અને રેન્સિડિટી માટેનો ટેસ્ટ પોઝિટિવ આવ્યો હતો.

૨.૩ કેસની સુનાવણી વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, કોર્ટ નં. ૬, અમદાવાદ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. આરોપી સામેનો આરોપ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આરોપી સામે ઉપરોક્ત ગુના માટે આંક ૪૦ થી ઘડવામાં આવ્યો હતો.

૨.૪ રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે કે કેસ સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષે કુલ ૨૦ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની તપાસ કરી છે. પુરાવા પૂરા થયા પછી, કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા છે જેમાં આરોપીએ કોઈ ગુનો કર્યો હોવાનો ઇનકાર કર્યો છે અને જણાવ્યું છે કે તે નિર્દોષ છે.

૨.૫ બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓને ધ્યાને લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આરોપીને તેની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે.

૨.૬ નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ઉપરોક્ત ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને અપીલકર્તાએ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે.

૩. અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી કલ્પના કે. રાવલ માટે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી દિલબર કોન્ટ્રાક્ટર, સામાવાળા નં. ૨ તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી

જ્યોતિ ભટ્ટ અને સામાવાળા-આરોપી નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી શર્માને સાંભળવામાં આવ્યા.

૪. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદીના પુરાવાની ભૂલવણી કરવામાં કાયદાની ભૂલ કરી છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવું ઠરાવવામાં પણ કાયદાની ભૂલ કરી છે કે આરોપીને શંકાનો લાભ આપવો જોઈએ કારણ કે વાસણો સાફ કરવામાં આવ્યા હતા અને પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ ના નિયમ ૧૪ નો ભંગ થયો હતો તે વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત થયું ન હતું.

૪.૧ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવું જણાવવામાં કાયદાની ભૂલ કરી છે કે લોકલ હેલ્થ ઓથોરિટીનું પ્રમાણપત્ર ખોટું જણાયું હતું અને સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરીના પ્રમાણપત્ર સાથે અસંગત હતું.

૪.૨ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ હકીકતની અવગણના કરવામાં કાયદાની ભૂલ કરી છે કે સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરીનો અહેવાલ આખરી છે અને તે લોકલ હેલ્થ ઓથોરિટીના પ્રમાણપત્રનું સ્થાન લે છે અને તેથી, નમૂના પૃથક્કરણ કરી શકાય તેવી સ્થિતિમાં ન હતા અને લોકલ હેલ્થ ઓથોરિટીના અહેવાલની અવગણના કરવી જરૂરી હતી તેવું ઠરાવવામાં ભૂલ થઈ હતી.

૪.૩ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એવું ઠરાવવામાં કાયદાની ભૂલ કરી છે કે નિયમ ૪(૪) નું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું અને ડિરેક્ટરની કચેરી દ્વારા છાપની સરખામણી કરવામાં આવી હતી તેવો ઉદ્દેખ ન હોવાથી આરોપી શંકાના લાભ માટે હકદાર હતો.

૫. બીજી તરફ સામાવાળા આરોપી તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા અને હુકમને સમર્થન આપ્યું છે. સામાવાળા-આરોપી તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ વાજબી, કાયદેસર અને યોગ્ય છે અને તેમાં આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની યોગ્ય રીતે મૂલવણી કરી છે અને હકીકતો અને કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોની યોગ્ય મૂલવણીના આધારે તારણો નોંધ્યા છે.

૫.૧ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદપક્ષ તેનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદપક્ષ તેનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે કારણ કે માત્ર સાક્ષીઓની તપાસ અને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવાથી

આરોપીનો ગુનો સાબિત થતો નથી જ્યાં સુધી પુરાવો વિશ્વસનીય ન હોય અને વિશ્વાસ ન પ્રેરતો હોય.

૫.૨ સામાવાળા આરોપી તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટના વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં કોઈ વિકૃતિ, ગેરકાયદેસરતા અથવા પુરાવાનું ખોટું વાંચન દર્શાવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે અને અપીલ ગુણદોષ વિનાની છે અને ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૬. મેં રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા સંબંધિત દસ્તાવેજો અને સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે. મેં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ તેમજ રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી પણ તપાસી છે.

૭. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ તેમજ બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનું અવલોકન કરતાં, આ કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા માટે ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓ નીચે મુજબ છે:—

શું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે?

શું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાની મૂલવણી કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે?

શું નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કોઈ ગેરકાયદેસરતા અથવા વિકૃતિથી પીડાય છે?

૮. હવે, ઉપરોક્ત હકીકતો અને હાલની અપીલમાં સંડોવાયેલા મુદ્દાને ધ્યાને રાખીને, કેસની વાસ્તવિક હકીકતો પ્રથમ તપાસવી યોગ્ય છે.

૯. તારીખ ૧૨.૦૬.૨૦૦૮ ના રોજ, બપોરે આશરે ૧:૦૦ વાગ્યે, ફરિયાદી, એક ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટરે પટાવાળા જયંતિભાઈ સોલંકી સાથે ચાંદખેડા ખાતે આવેલ ઉમિયા કિરાણા એન્ડ પાર્લરની મુલાકાત લીધી હતી. પૂછપરછ પર, અને પંચ સાક્ષી અજય યોગેશભાઈ પટેલની હાજરીમાં, ફરિયાદીએ સીંગતેલનો નમૂનો લીધો હતો. ફરિયાદીએ રૂ. ૬૩/- ચૂકવીને ૭૫૦ ગ્રામ સીંગતેલ ખરીદ્યું હતું. સ્ટીલનું કન્ટેનર સાફ કર્યા પછી અને સીંગતેલને સંપૂર્ણપણે હલાવ્યા પછી, ફરિયાદીએ નમૂનો એકત્ર કર્યો અને ફોર્મ નં. સાતમાં જાણ કર્યા પછી, નમૂનાને ત્રણ સ્વચ્છ કાચની બોટલોમાં વહેંચી દીધો. નમૂનાઓને સીલ કરવાની અને લેબલ લગાવવાની નિર્ધારિત ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કર્યા પછી, સીલબંધ નમૂનાઓ પૈકી એક નમૂનો પૃથક્કરણ માટે પબ્લિક એનાલિસ્ટને મોકલવામાં આવ્યો હતો. પબ્લિક એનાલિસ્ટનો અહેવાલ મળતાં, એવું જણાયું હતું કે નમૂનો ભેળસેળયુક્ત હતો, કારણ કે ૪૦ સેલ્સિયસ પર બી.આર. રીડિંગ, જે ૫૪.૦ અને ૫૭.૧ ની વચ્ચે હોવું જરૂરી હતું, તે ૫૩.૫ જણાયું હતું, એટલે કે નિર્ધારિત લઘુત્તમ ધોરણ કરતાં ઓછું હતું. પરિણામે, પબ્લિક એનાલિસ્ટે અભિપ્રાય આપ્યો કે નમૂનો ભેળસેળયુક્ત હતો. ત્યારબાદ, ફરિયાદી ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટરે જરૂરી અહેવાલ તૈયાર કર્યો અને સક્ષમ મંજૂરી આપનાર સત્તામંડળ સમક્ષ રજૂ કર્યો. સંબંધિત દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યા પછી, મંજૂરી આપનાર સત્તામંડળે કેસ ચલાવવા

માટે મંજૂરી આપી, અને તે મુજબ, ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે હાલના સામાવાળા વિરુદ્ધ કેસ દાખલ કર્યો. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩(૨) ના પાલનમાં પબ્લિક એનાલિસ્ટના અહેવાલની નકલ પણ સામાવાળાને મોકલવામાં આવી હતી. અહેવાલ મળતાં, સામાવાળાએ તેના વૈધાનિક અધિકારનો ઉપયોગ કર્યો અને વિનંતી કરી કે પ્રતિરૂપ નમૂનો પુનઃ પૃથક્કરણ માટે સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરી, મૈસૂર ખાતે મોકલવામાં આવે. સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરીનો અહેવાલ મળ્યો અને આંક ૧૬ થી રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યો. ત્યારબાદ, ટ્રાયલ કોર્ટે સામાવાળાની દલીલ નોંધી, જેમણે ગુનો કબૂલ કર્યો ન હતો અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરી હતી.

૧૦. એવું જણાય છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં કારણો નોંધતી વખતે એવું અવલોકન કર્યું હતું કે હાલના સામાવાળા-આરોપીએ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૩૧૩ હેઠળ નોંધાયેલા તેના નિવેદનમાં ખાસ કરીને એવો વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે ફરિયાદી ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન ૩૯૨, ૧૯૫૫ ના નિયમ ૪(૪) સાથે વંચાણે લેતાં નિયમ ૧૪ માં સમાવિષ્ટ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે, નમૂનો લેતી વખતે, ફરિયાદીએ પંચ સાક્ષીઓ અને સામાવાળા-આરોપીની હાજરીમાં નમૂનો એકત્ર કરવા માટે વપરાયેલ વાસણ યોગ્ય રીતે સાફ કર્યું ન હતું કે કાચની બોટલો સાફ કરી ન હતી. તેથી,

સામાવાળાના જણાવ્યા અનુસાર, ફરિયાદી ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર નમૂનો લેતી વખતે પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ અને પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ, ૧૯૫૫ હેઠળ નિર્ધારિત ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા.

૧૧. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા પુરાવાઓનું અવલોકન કરતાં, ખાસ કરીને આંક ૨૧ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૩ ની ઉલટતપાસ પરથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું હતું કે તેમણે ઉમિયા કિરાણા એન્ડ પાર્લરની માલિકી અંગે કોઈ પુરાવા એકત્ર કર્યા ન હતા. તેમણે વધુમાં સ્વીકાર્યું હતું કે સદર દુકાનનો માલિક કોણ હતો તે સ્થાપિત કરવા માટે તેમણે કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા મેળવ્યા ન હતા કે એકત્ર કર્યા ન હતા. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું હતું કે તેમણે દુકાન સંદર્ભે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા જારી કરાયેલું કોઈ લાયસન્સ મેળવ્યું ન હતું, કે હાલના સામાવાળા ઉમિયા કિરાણા એન્ડ પાર્લરના માલિક અથવા હવાલો ધરાવતી વ્યક્તિ હતા તે સાબિત કરવા માટે તેમણે અન્ય કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા એકત્ર કર્યા ન હતા. પરિણામે, સદર પેઢી માટે સામાવાળાની માલિકી અથવા જવાબદારી સ્થાપિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે, પબ્લિક એનાલિસ્ટના અહેવાલ મુજબ, સીંગતેલના નમૂના સાથે અન્ય કોઈ ખાદ્ય તેલ મિશ્રિત કરવામાં આવ્યું હોવાનું જણાયું ન હતું; બલ્કે, નમૂનો નિર્ધારિત ધોરણ કરતાં ઓછો હોવાનું જણાયું હતું. તેમણે વધુમાં સ્વીકાર્યું

હતું કે સામાવાળાએ કયા સ્ત્રોતમાંથી સીંગતેલનો જથ્થો ખરીદ્યો હતો તે અંગે તેમણે કોઈ પૂછપરછ કરી ન હતી, કે સામાવાળાએ કોઈ બિલ, ઇન્વોઇસ અથવા અન્ય દસ્તાવેજ પુરાવા હેઠળ તે ખરીદ્યું હતું કે કેમ તેની તેમણે તપાસ કરી ન હતી. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું હતું કે તે સંદર્ભે કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી. વધુમાં, તેમણે સ્વીકાર્યું કે કાનૂની નિયમોનું ચુસ્તપણે પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. આમ, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧ ની ઉલટતપાસ પરથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ, ૧૯૫૫ ની ફરજિયાત કાનૂની જોગવાઈઓનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.

૧૨. તેથી, ફરજિયાત જોગવાઈઓના ભંગ સંદર્ભે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલું તારણ સુસ્થાપિત અને વાજબી છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ હકીકત પણ ધ્યાને લીધી છે કે પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ ના નિયમ ૪(૪) નું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન થયું હતું. આંક ૧૬ પર રજૂ કરાયેલા સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરી (સીએફએલ) ના અહેવાલ પરથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે નિયમ ૪(૪) નું પાલન ન થયું હોવાનું સ્થાપિત થયું હતું. તે મુજબ, કેસની હકીકતો અને સંજોગો, પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ ની સંબંધિત જોગવાઈઓ અને તે હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોને ધ્યાને લીધા પછી, અને આ કોર્ટ તેમજ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો હતો.

૧૩. આ તબક્કે, આ કોર્ટના તે નિર્ણયોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે જેમાં સમાન હકીકતોમાં, આ કોર્ટે પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ ની જોગવાઈ હેઠળ મૂળ ફરિયાદી/ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ ફગાવી દીધી છે. આ કોર્ટના સદર નિર્ણયો નીચે મુજબ છે:—

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. પ્રજાપતિ અમૃતલાલ નટવરલાલ, ૨૦૦૮
૧ જી.એલ.આર. ૭૬૫ માં અહેવાલ થયેલ

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. હુસેનઅલી નજરઅલી હુડા અને ૨ અન્ય,
૨૦૧૦ લોસ્યુટ(ગુજ) ૨૫૦ માં અહેવાલ થયેલ

મંગળદાસ અંબુભાઈ પટેલ વિ. મહેશ ચેલારામ મોહનાની અને ૧,
૨૦૧૬ લોસ્યુટ(ગુજ) ૧૪૭૩ માં અહેવાલ થયેલ

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. રસુલખાન એ. પઠાણ, ૨૦૧૫
લોસ્યુટ(ગુજ) ૧૧૬૮ માં અહેવાલ થયેલ

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. મહંમદભાઈ નૂરમહંમદ સુણસરા, ૨૦૦૭
લોસ્યુટ(ગુજ) ૨૭૬૮ માં અહેવાલ થયેલ

મંગળદાસ અંબુભાઈ પટેલ વિ. દશરથભાઈ શંભુભાઈ પટેલ અને
૧, ૨૦૧૬ લોસ્યુટ(ગુજ) ૧૪૮૦ માં અહેવાલ થયેલ

મંગળદાસ અંબુભાઈ પટેલ વિ. ધરમવીર હોરીલાલ યાદવ અને ૧,
૨૦૧૪ લોસ્યુટ(ગુજ) ૧૮૫૦ માં અહેવાલ થયેલ

મહેન્દ્ર અંબાલાલ પટેલ વિ. બરકતઅલી પ્યારઅલી હુડા અને
અન્ય, ૨૦૧૨ લોસ્યુટ(ગુજ) ૬૧૩ માં અહેવાલ થયેલ

૧૪. વધુમાં, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૩૧૭૩/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર ડી.જી. પટેલ મારફતે વિ. આબિદ હુસૈન અબ્દુલ મજીદ અન્સારી અને અન્ય ના કેસમાં આ કોર્ટના

નિર્ણયો, નલિનભાઈ એચ. વ્યાસ, ફૂડ ઈન્સ્પેક્ટર વિરુદ્ધ કિશોરભાઈ ઘેલાભાઈ ખુશલાની પેરિસ કન્ફેક્શનરી વર્ક્સ માટે ના કેસમાં ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૧૩૨/૨૦૦૬ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૨૪ ના નિર્ણય અને વિષ્ણુપ્રસાદ સી. દોડિયા વિ. સુરેન્દ્રકુમાર મોહનલાલ ઠક્કર, ૧૯૯૪ (૧) જી.એલ.આર. ૪૮૭ માં અહેવાલ થયેલ, ચિમનલાલ ગોવિંદજી ઠક્કર વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, ૧૯૯૭ (૧) જી.એલ.આર. ૪૫૮ માં અહેવાલ થયેલ અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૨૫૫/૨૦૦૯ માં વી.બી. ચૌહાણ વિ. ઉમેશભાઈ મનુભાઈ મોદી ના કેસનો સંદર્ભ લેવો પણ યોગ્ય છે, જેના દ્વારા આ કોર્ટ દ્વારા સમાન મુદ્દાનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે.

૧૫. અપીલના રેકૉર્ડનું અવલોકન કરતાં, એવું બહાર આવે છે કે સામાવાળા-આરોપીએ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ નિર્દોષતા સ્થાપિત કરી હતી અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા અને અન્ય સામગ્રીની યોગ્ય મૂલવણી કર્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો વાજબી, યોગ્ય અને કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો અનુસાર છે અને તેથી, આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

૧૬. ચુકાદાઓની હારમાળા દ્વારા એ સુસ્થાપિત છે કે એપેલેટ કોર્ટ પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની,

પુનઃ મૂલવણી કરવાની અને પુનઃ વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે. જોકે, એપેલેટ કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કિસ્સામાં આરોપીની તરફેણમાં બમણી ધારણા છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની ધારણા ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિ નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાની નિર્દોષતા મેળવી લીધી હોવાથી, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેમની નિર્દોષતાની ધારણા વધુ પ્રબળ, પુનઃ પુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

૧૭. વધુમાં, જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી તારણો શક્ય હોય, તો એપેલેટ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. વધુમાં, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામે અપીલમાં સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમમાં ત્યાં સુધી હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં જ્યાં સુધી નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત ન હોય અને જે તારણ પર પહોંચવામાં આવ્યું છે તે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચી શકાય તેવું ન હોય અને તેથી, નિર્ણયને વિકૃત ગણવો પડે. માત્ર બે મંતવ્યો શક્ય હોવાના કારણે, અપીલ અદાલત એવું વલણ અપનાવશે નહીં જે નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ઉલટાવી દે. જોકે, એપેલેટ કોર્ટ પાસે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે જો તેનો એવો અભિપ્રાય હોય કે નીચેની અદાલત દ્વારા

પહોંચેલ તારણ વિફૂત છે અને કોર્ટે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે અને રેકૉર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાઓની અવગણના કરી છે. આવા સંજોગોમાં, આરોપી સામે જે ગુનાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તેના કમિશન સાથે આરોપી સંકળાયેલ છે કે કેમ તે શોધવા માટે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરવાની ફરજ એપેલેટ કોર્ટ પર લાદવામાં આવે છે.

૧૮. ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક, (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં, ખાસ કરીને પેરા નં. ૪૨ અને ૪૩ માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અવકાશ અને સિદ્ધાંતો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે, જેની ત્યારબાદ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા [૨૦૨૨] ૩ એસ.સી.સી. ૪૭૧ માં અહેવાલ થયેલ રાજેશ પ્રસાદ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય ના કેસમાં પુનઃ પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી, જેમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોના આધારે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કિસ્સામાં સામાન્ય સિદ્ધાંતો નક્કી કર્યા છે, ખાસ કરીને પેરા નં. ૨૬ માં સામાન્ય સિદ્ધાંતો દર્શાવવામાં આવ્યા છે. ત્યારબાદ બાબુ સાહેબગૌડા રુદ્રગૌડર વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક, એ.આઈ.આર. ૨૦૨૪ એસ.સી. ૨૨૫૨ = (૨૦૨૪) ૮ એસ.સી.સી. ૧૪૯ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાન મુદ્દા સાથે કામ કર્યું છે, ખાસ કરીને પેરા નં. ૩૭ થી ૪૦ માં. તેથી, હું ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો સાથે સંપૂર્ણ સંમત છું.

૧૯. [૨૦૨૪] ૯ એસ.સી.સી. ૧૬૯ માં અહેવાલ થયેલ રમેશ વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના તાજેતરના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો પણ યોગ્ય છે, જેમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા-૨૦ અને ૨૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:-

“૨૦. આ તબક્કે, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે એપેલેટ કોર્ટની સત્તા અંગે ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક માં આ કોર્ટ દ્વારા તારવવામાં આવેલા સામાન્ય સિદ્ધાંતોનો સંદર્ભ લેવો સુસંગત રહેશે. સિદ્ધાંતો નીચે મુજબ છે:

“૪૨. (૧) એપેલેટ કોર્ટ પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃ મૂલવણી કરવાની અને પુનઃ વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

(૨) કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત લાદતી નથી અને એપેલેટ કોર્ટ તેની સમક્ષના પુરાવા પર હકીકત અને કાયદા બંને પ્રશ્નો પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

(૩) વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, “નોંધપાત્ર અને અનિવાર્ય કારણો”, “સારા અને પર્યાપ્ત આધારો”, “ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો”, “વિફૂત તારણો”, “સ્પષ્ટ ભૂલો”, વગેરેનો હેતુ નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં એપેલેટ કોર્ટની વ્યાપક સત્તાઓને મર્યાદિત કરવાનો નથી. આવા શબ્દપ્રયોગો પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની કોર્ટની સત્તાને ઘટાડવા કરતાં નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે એપેલેટ કોર્ટની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે વધુ “ભાષાના અલંકારો” ના સ્વરૂપમાં છે.

(૪) જોકે, એપેલેટ કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કિસ્સામાં, આરોપીની તરફેણમાં બમણી ધારણા છે.

પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની ધારણા ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિ નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાની નિર્દોષતા મેળવી લીધી હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની ધારણા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પ્રબળ, પુનઃ પુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

(૫) જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી તારણો શક્ય હોય, તો એપેલેટ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણને ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. ૨૧. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર માં, આ કોર્ટની ત્રણ જજોની બેંચે ધ્યાન દોર્યું હતું કે આરોપીના દોષના વિપરીત નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટના કારણોને ફગાવી દેવા માટે નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં હાઈકોર્ટ માટે રેકૉર્ડ પરથી મક્કમ અને વજનદાર આધારો સ્પષ્ટપણે દર્શાવવા આવશ્યક રહેશે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે, નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં, સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતા વિશે વિપરીત મત લેવો હાઈકોર્ટ માટે કાયદેસર રીતે પર્યાપ્ત રહેશે નહીં અને તે સંપૂર્ણપણે હિતાવહ છે કે હાઈકોર્ટ ખાતરીપૂર્વક શોધે કે ટ્રાયલ કોર્ટ માટે તેમની જુબાની નકારી કાઢવી લગભગ અશક્ય હતી. આ ફોજદારી ન્યાયના ન્યાયશાસ્ત્રીય પાસાના સાર તરીકે ઓળખવામાં આવ્યું હતું. આ દ્રષ્ટિએ જોતાં, અપીલ સાથે વ્યવહાર કરવામાં હાઈકોર્ટનો અણઘડ અભિગમ, જેના પરિણામે અપીલકર્તા નં. ૧ અને ૨ ને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેમને શંકાનો લાભ આપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવાના યોગ્ય અને સુવિચારિત ચુકાદાને ઉલટાવી શકાય નહીં.”

૨૦. રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાઓને ધ્યાને લેતાં, તે સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે હાલના આરોપીને કથિત ગુના સાથે જોડવા માટે કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવા નથી અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવા વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવા માટે એટલા ખાતરીપૂર્વકના નથી કે આરોપીએ કથિત ગુનો કર્યો છે. તેથી, રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પર આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૨૧. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનું અવલોકન કરતાં, તે સ્પષ્ટપણે બહાર આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓની મૂલવણી કરવામાં અને આરોપી સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી તેને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં હકીકત અને કાયદાની કોઈ ભૂલ કરી નથી. પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી પર પણ, તે સ્પષ્ટપણે બહાર આવે છે કે ફરિયાદપક્ષ આરોપી સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોને વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયો છે. તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ ટકી શકે તેવો છે અને હાલની અપીલ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૨૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને રાખીને, હાલની અપીલ ગુણદોષ વિનાની છે અને તે ફગાવી દેવાને પાત્ર છે. પરિણામે, તે ફગાવી દેવામાં આવે છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી બહાલ રાખવામાં આવે છે. જામીન ખત રદ કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તુરંત પરત મોકલવી.

સહી/-
(હેમંત એમ. પ્રચ્છક, ન્યાયમૂર્તિ)

સુરેશ સોલંકી

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.